

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Betänkandet SOU 2011:54 av utredningen om förtroendevaldas arbetslöshetsersättning**Större ekonomisk trygghet för förtroendevalda: Rätt till ersättning vid arbetslöshet****Sammanfattning**

Småföretagarnas arbetslöshetskassa (SmåA) instämmer huvudsakligen i de förslag som utredningen presenterar i sitt betänkande. SmåA anser att förtroendevaldas rätt till arbetslöshetsersättning bör regleras i lag men att en viss avgränsning måste göras. Dock anser vi att vissa förtroendeuppdrag som bör jämföras med förvärvsarbete inte kommer att omfattas av arbetslöshetsförsäkringen med nu angivna förslag.

De föreslagna reglerna är tydliga och lätta att tillämpa men svårigheter kring utfärdande av intyg kvarstår. SmåA ser också vissa risker för missbruk och överkompensation.

Definitionen som utredning använder sig av när man syftar till den förtroendevaldas uppdragsgivare, arbetsgivaren i förhållande till den förtroendevalda, anser vi är något missvisande. En förtroendevald har inte en arbetsgivare. Vi har dock använt oss av definitionen när vi har bemött förslagen nedan.

SmåA har noterat att förslaget innebär många lagändringar vilket ibland leder till långa och svårlästa paragrafer. En lagändring som anger vilka förtroendeuppdrag som ska jämföras med förvärvsarbete hade varit tillräckligt. Då behövs inte alla små ändringar som föreslås, tid och arvode ingår i arbetsvillkor och beräkningsunderlag samt reglerna för bisyssla omfattar även dessa förtroendeuppdrag. Med en sådan disposition hade man bara behövt lagstifta om undantagen, som t.ex. deltidsbegränsningen.

SmåA anser att en allmän övergångsbestämmelse bör finnas och har därför gett förslag på en sådan samt ett nytt datum för ikraftträdandet.

SmåA lämnar följande synpunkter på de föreslagna regeländringarna.

Avsnitt 4.3 Vilka förtroendeuppdrag bör omfattas av lagen om arbetslöshetsförsäkring

Utredningens förslag

Arbetslöshetsförsäkringen ska omfatta förtroendevalda som har ett uppdrag som enligt lag berättigar till ledighet från anställning eller som annars har ett offentligt uppdrag som regleras i lag eller annan författning. I 1 § lagen om arbetslöshetsförsäkring införs en definition av de förtroendeuppdrag som ska omfattas av försäkringen.

SmåA:s synpunkter

SmåA instämmer i förslaget som är tydligt och lätt att tillämpa. Vi anser dock att det finns en stor grupp förtroendevalda som inte omfattas av förslaget men vars arbete borde jämföras med förvärvsarbete. De personer som har uppdrag inom församlingar, nämnder etc. vars arbete till sin natur uppvisar stora likheter med ett reguljärt förvärvsarbete borde omfattas av arbetslöshetsförsäkringen, d.v.s. uppdraget bör jämföras med förvärvsarbete, jmf. KamR i Stockholm mål nr 255-05.

SmåA föreslår ett andra stycke till 1 §;

Övriga offentliga förtroendeuppdrag eller förtroendeuppdrag i nära samband med det offentliga och som till sin natur liknar förvärvsarbete i omfattning och innehåll jämföras också med förvärvsarbete.

Vi ser dock ett gränsdragningsproblem mellan de som utför uppdrag som bör jämföras med förvärvsarbete och de som t.ex. hjälper till i idrottsföreningar och församlingar. Tyngdpunkten i bedömningen måste därför ligga på att uppdragets omfattning och innehåll tyder på att det rör sig om ett förvärvsarbete.

Avsnitt 4.4 Andra ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring

Utredningens förslag

Tid med förtroendeuppdrag och arvode eller ersättning för förlorad arbetsinkomst ska räknas in vid beräkningen av arbetsvillkor, ramtid och dagpenning.

SmåA:s synpunkter

SmåA instämmer i förslaget dock med samma reservationer som utredning själv har uppmärksammat vad gäller risken för överkompensation i de fall en sökande kan vara ledig med bibehållen lön för att utföra ett förtroendeuppdrag samtidigt som det utgår ett arvode för uppdraget. Utredningen anser inte att det på ett enkelt sätt går att konstruera regler som syftar till att undvika den dubbelräkning som förslaget medför. Som utredningen påpekar finns motsvarande överkompensation idag för personer som får avgångsvederlag och samtidigt börjar ett nytt arbete.

Ovanstående överkompensation fanns dock inte i arbetslöshetsförsäkringen tills alldeles nyligen. Tidigare fanns en kommentar från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) som innebar att den som både haft avgångsvederlag och ett arbete samtidigt fick välja vilket av de två som skulle ligga till grund för ersättningen, inte en sammanläggning av båda (se

även KamR i Göteborgs dom i mål nr 3737-04). Denna kommentar försvann när IAF ersatte regelboken med regelsamlingen den 5 juli 2010. Man skulle dock kunna tänka sig en liknande regel för förtroendevalda för att undvika överkompensation.

I 13 § har utredningen lagt förslag på att lägga till en punkt 4 som säger att förtroendeuppdrag räknas som förvärvsarbete. Ett tillägg borde även göras i punkten 3 som säger att ersättning pga. förtroendeuppdragets upphörande räknas som förvärvsarbete.

Avsnitt 4.5 Redovisning av tid med förtroendeuppdrag

Utredningens förslag

Tid med förtroendeuppdrag och det arvode eller den ersättning för förlorad arbetsinkomst som har utgått ska redovisas på kassakort och genom intyg av den som fullgör motsvarande uppgifter som en arbetsgivare i förhållande till den förtroendevalda.

SmåA:s synpunkter

SmåA instämmer i förslaget. Redovisning av tid för förtroendevalda är ett problem för arbetslöshetskassorna. Många arbetsgivare i förhållande till förtroendevalda vägrar att utföra intyg. Anledningen till att många arbetsgivare i förhållande till förtroendevalda motsätter sig till att utföra arbetsgivarintyg för uppdrag är på grund av att många uppdrag är oregelbundna och det är svårt för arbetsgivare i förhållande till förtroendevalda att ange hur mycket tid som den förtroendevalda har lagt ner på sitt uppdrag och när, något som även utredningen påpekat. Detta är dock uppgifter som kassorna behöver för att kunna beräkna en normalarbetstid. Utredningen föreslår att arbetslöshetskassan får utgå från vad den förtroendevalda själv uppger om uppdragets omfattning under förutsättning att det håller sig inom rimlighetens gränser. Detta är dock mycket svårt för en handläggare på en arbetslöshetskassa att bedöma, det ansvaret anser SmåA bör ligga på arbetsgivaren i förhållande till den förtroendevalda som bör vara mer insatt i vad uppdraget kräver i omfattning än en handläggare på en arbetslöshetskassa.

SmåA ser positivt på en ändring av 47 § till att även omfatta arbetsgivare i förhållande till förtroendevalda. Problematiken kring utfärdande av intyg kommer dock att kvarstå, dels på grund av det som nämns tidigare att arbetsgivare i förhållande till förtroendevalda inte vet när och hur mycket tid som en förtroendevald har lagt ner på sitt arbete. Ett annat problem kan vara att det inte är självklart vem som är arbetsgivare för en förtroendevald. En person som till exempel sitter i en kommunal nämnd är vald av kommunfullmäktige efter nominering av sitt parti men har kanske efter valet väldigt lite kontakt med kommunfullmäktiges ordförande eller den politiska församling som nominerat honom/henne. Å andra sidan arbetar han/hon nära nämndförvaltningen och nämndens ordförande. Vem är arbetsgivaren? Nämndens ordförande? Men, om den förtroendevalda är nämndens ordförande?

Avsnitt 4.6 Förtroendevalda undantas från deltidsbegränsningen

Utredningens förslag

Bemyndigandet att föreskriva om begränsningar i ersättningsrätten för personer som utför deltidsarbete under veckor då de i övrigt är arbetslösa inskränks. Sådana begränsningar får inte omfatta förtroendevalda som avses i 1 § andra stycket.

SmåA:s synpunkter

SmåA är tveksamma till förslaget. Vi anser att det är viktigt att medborgarna engagerar sig och har möjlighet att utföra förtroendeuppdrag utan att riskera sin försörjning. Vi har dock vissa funderingar kring förslaget.

Utredningen föreslår att "förtroendevalda bör undantas från deltidsbegränsningen". SmåA anser att det bör vara *arbetet/uppdraget* som förtroendevald som undantas från deltidsbegränsningen, inte personen. Övriga deltidsarbeten som en förtroendevald person har bör omfattas av deltidsbegränsningen.

SmåA ser en risk för att undantaget från deltidsbegränsningen kan missbrukas och hämma arbetslinjen. Om en sökande får sin ersättning baserad på både sin anställning och sin ersättning från förtroendeuppdraget, kan en sökande med låg lön tjäna på att bli arbetslös. Eftersom deltidsbegränsningen inte omfattar honom/henne så kan viljan att söka en ny liknande anställning vara mycket låg.

Om förslaget går igenom anser vi att det måste följas upp på ett sätt så att missbruk minimeras.

Avsnitt 4.7 Stå till arbetsmarknadens förfogande

Utredningens bedömning

Prövningen av när ett förtroendeuppdrag som inte likställs med förvärvsarbete hindrar en sökande från att stå till arbetsmarknadens förfogande bör liksom i dag göras utifrån kriterierna i 9 § lagen om arbetslöshetsförsäkring.

SmåA:s synpunkter

SmåA instämmer i förslaget. SmåA har dock vissa funderingar kring den som har ett förtroendeuppdrag som likställs med förvärvsarbete och dennes uppfyllande av 9 § ALF.

Bör förtroendevalda undantas från skyldigheten att vara aktivt arbetssökande i hela landet för att de ska kunna fullgöra förtroendeuppdraget och bör det i så fall finnas en begränsning i tid, exempelvis den period man är invald på vid arbetslöshetens inträde.

Bör förtroendevalda undantas skyldigheten att söka vissa arbeten som inte går att kombinera med förtroendeuppdraget. Vilket ska prioriteras, att ta sig ur sin arbetslöshet eller att fullfölja sitt förtroendeuppdrag.

Avsnitt 4.9 Frågor som inte föranleder följdförslag

Utredningens bedömning

Vad som är ett lämpligt arbete enligt 11 § bör bedömas utifrån de särskilda förutsättningar som gäller för förtroendeuppdrag. Någon ändring av bestämmelsen behövs inte.

Vid tillämpning av reglerna om avstängning från rätt till ersättning och nedsättning av ersättning enligt 43-45 a §§ bör förtroendeuppdragets speciella karaktär beaktas. Inte heller dessa bestämmelser behöver ändras.

SmåA:s synpunkter

SmåA instämmer i utredningens bedömning. Förtroendevalda utses för sina uppdrag på grund av deras kunskaper och övertygelser. Om dessa inte finns eller upphör bör inte sökanden sanktioneras.

Avsnitt 5 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

5.1 Ikraftträdande

Utredningens förslag

Den nya regleringen bör träda i kraft den 2 juli 2012

SmåA:s synpunkter

Det är praxis i Sverige att lagändringar träder ikraft vid årsskifte eller halvårsskifte. På senare år har dock lagändringar trätt ikraft vid olika tillfällen under året. Lagändringar medför ofta andra ändringar såsom ändring i förordningar, föreskrifter och datasystem. Det krävs även ofta utbildning av personalen. Med tanke på rättssäkerheten är det viktigt att införandet av lagändringen ger de olika parterna tid att genomföra de ändringar som måste göras med hänsyn till lagändringarna. Det är viktigt att förordningar och föreskrifter är klara innan tillträdesdatumet så att man inte riskerar olika tolkningar av de nya reglerna. SmåA anser därför att tillträdesdatumet bör flyttas till efter sommaren, den 3 september 2012.

5.2 Övergångsbestämmelser

Utredningens bedömning

Det behövs inte några särskilda övergångsbestämmelser.

SmåA:s synpunkter

SmåA tror inte att en utebliven övergångsbestämmelse kommer att skapa några större problem, men vill ändå lyfta vilka eventuella problem som kan uppstå.

Eftersom ett beslut från arbetslöshetskassorna kan omprövas och överklagas kan det dröja flera år innan ett beslut vinner laga kraft. Under den perioden kan lagen ha ändrats och arbetslöshetskassorna kan tvingas att ändra beslut som vid beslutstillfället inte var fel men som med den senare lydelsen av lagen skulle få en annan utgång. Detta bidrar till merarbete

för arbetslöshetskassorna och ibland även att de beslut som kommer från domstolarna kan vara svåra för arbetslöshetskassorna att verkställa.

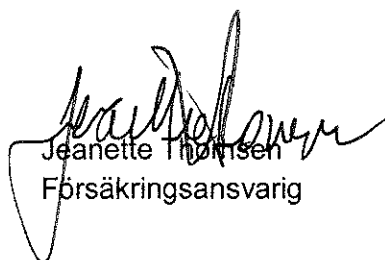
Den föreslagna regeländringen för förtroendevalda kommer troligtvis att leda till att fler förtroendeuppdrag jämföras med förvärvsarbete. Om gamla beslut angående förtroendeuppdrag som efter regeländringen skulle jämföras med förvärvsarbete men som inte gjorde det vid beslutets fattande, kan detta leda till mer arbete för arbetslöshetskassorna och även återkrav för felaktigt utbetald ersättning. Troligtvis kommer återkraven att leda till godtro beslut vilket betyder ökade kostnader för staten. Detta är otillfredsställande då besluten var korrekta när de fattades.

SmåA anser att det inom arbetslöshetsförsäkringen bör finnas en allmän övergångsbestämmelse som gäller vid alla lagändringar. Att ha olika eller inga alls ökar förvirringen bland handläggarna och risken för att göra fel. En vanlig formulering i övergångsbestämmelser är: "För ersättningsperioder för vilka karenstiden redan har börjat löpa före ikraftträdandet, gäller dock de äldre reglerna". Denna har dock visat sig vara mycket svårtolkad och lett till olika bedömningar hos arbetslöshetskassorna och domstolarna vilket inte är tillfredsställande för likabehandlingsprincipen och rättssäkerheten. Många tolkar det som att det gäller när den faktiska karensen betalas ut. I dessa fall skulle det ju inte behövas någon övergångsbestämmelse eftersom det automatiskt skulle gälla alla beslut tagna efter lagändringen. Andra tolkar det som att det gäller datumet (kassakorten) karenstiden betalas ut för. Om kassakorten gäller tid före lagändringen, men betalas ut först efter så är det den äldre lydelsen som gäller. Detta är den övergångsbestämmelse SmåA anser bör gälla. Argumenten till att en övergångsbestämmelse inte behövs är ofta att lagändringen är gynnsam och bör gälla så fort som möjligt. Dock är det mer rättvist med en övergångsbestämmelse med den lydelsen SmåA föreslår. Handläggningstiderna på arbetslöshetskassorna påverkar då inte vilka regler som gäller och man tjänar inte på att vara "en bråkstake" som omprövar och överklagar alla beslut trots att besluten är rätt. Förfarandet i förvaltningsdomstol är gratis, så trots att arbetslöshetskassornas beslut är korrekta så kan en sökande tjäna på att driva ärenden i domstol trots att de är rätt, för det fall en regel ändras utan övergångsbestämmelser. Detta är inte tillfredsställande eller rättvist för den sökanden som accepterar att den inte har rätt enligt gällande regler och därmed väljer att inte driva ärendet vidare.

Detta yttrande har beslutats av SmåA:s arbetsutskott. Yttrandet har föredragits av Jeanette Thomsen, Försäkringsansvarig

Leif Wallerum
Styrelseordförande

Jeanette Thomsen
Försäkringsansvarig